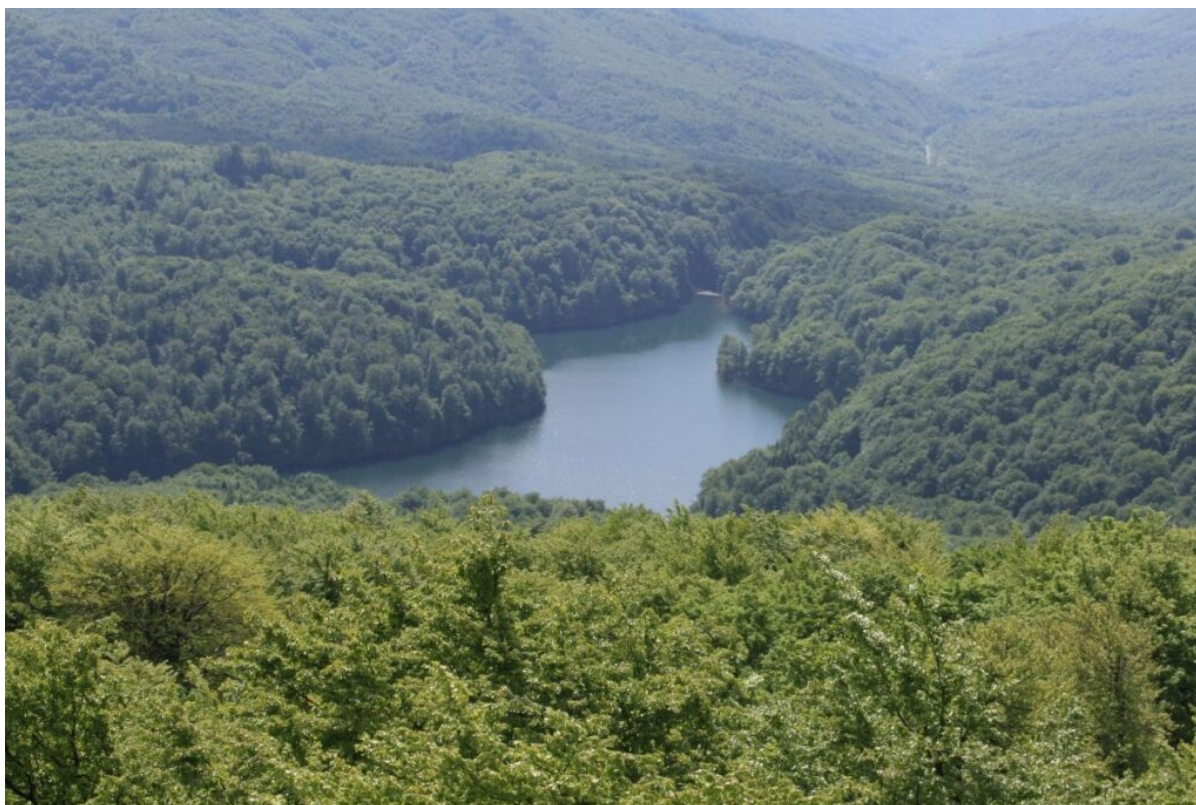

Lesnícky náučný chodník Morské oko

Kraj:	Košický
Okres:	Sobrance
Geomorfologická jednotka:	Vihorlatské vrchy
Geologická jednotka:	sopečné pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Vihorlat a prírodná rezervácia Vihorlatský prales
Prístup:	bus Remetské Hámre, Morské oko, resp. z obce cca 8 km (autom na parkovisko) pod Morské oko a pešo 1,8 km po modrej turistickej značke k rázcestiu Morské oko, Rybárka
Východisko:	Remetské Hámre, Morské oko, rázcestie Rybárka
Trasa:	Morské oko, rázcestie Rybárka a oblúkom severne ponad Morské oko
Dĺžka, prevýšenie:	2,5 km, prevýšenie 60 m
Čas prechodu:	1,5 h
Počet zastávok:	9
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, lesnícke

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: Čiastočne je prepojený s modrou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 2006

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Lesy SR, š. p., Odštepny závod Sobrance, Kúpeľská 69, 073 01 Sobrance, tel. 056 / 6522 275

Poznámky: (1) Na parkovisko pod Morským okom - premáva zo Sobraniec, resp. Remetských Hámrov príležitostne (sezónne, resp. vo voľných dňoch) autobus. (2) Pozdĺž náučného chodníka sú ukážky zariadení na prácu v lese, napr. lanovka, premostenia, poľovnícke zariadenia, altánky a pod. (3) Spod Morského oka vedie náučný chodník Morské oko - Sninský kameň - Sninské rybníky, vybudovaný Správou CHKO Vihorlat.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný na terénne vyučovanie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Remetské Hámre. Jedna z najmladších obcí najvýchodnejšej časti Slovenska, ležiaca pozdĺž riečky Okna vo výbežku Východoslovenskej pahorkatiny do Vihorlatských vrchov severne od Sobraniec. Dozvedáme sa o nej až koncom 18. storočia a to v súvislosti s rozvojom železiarskej výroby. Obyvatelia sa zaoberali železiarstvom, drevorubačstvom a pálením dreveného uhlia. Železiareň - v istom čase jedna z najvýznamnejších v celom Uhorsku - dosiahla najväčší rozmach po roku 1864, keď sa začala stavať valcovňa, zlieváreň a neskoršie výrobňa poľnohospodárskeho náradia. Vytavená železná ruda sa spracúvala v troch hámroch. Samostatnou obcou sa Remetské Hámre stali pravdepodobne medzi rokmi 1869 - 80, dovtedy boli uvádzané iba ako miestna časť Vyšných Remiet. Začiatkom 20. storočia začala železiarska výroba upadať a po požiari v roku 1922 zanikla. V rokoch 1922 - 23 grófka amerického pôvodu Gladys Vanderbilt-Széchenyi založila pílu na vodný pohon, neskôr posilnenú pohonom pary. Drevom ju zásobovala lesná úzkokoľajná železnica od Morského oka. Vďaka grófke bola obec v roku 1929 ako jedna z prvých v okolí elektrifikovaná - vodná elektráreň s Kaplanovou turbínou v budove dnešnej požiarnej zbrojnice pracovala až do roku 1958. Grófka dala v roku 1931 vybudovať vodovod, jeden z prvých v michalovskom okrese, ktorý s menšími technickými úpravami slúži dodnes. V rokoch 1939 - 44 bola obec pripojená k Maďarsku. Počas druhej svetovej vojny časť píly zničili Nemci, dnes už nepracuje. V súčasnosti sú najväčšími zamestnávateľmi v obci Lesy SR, š. p., a pekáraň, časť obyvateľov dochádza do zamestnania do Michaloviec a Sobraniec.

Morské oko. Jazero vo Vihorlatských vrchoch nad Remetskými Hámrami, ktoré vzniklo na dne doliny zahradením vodného toku Okna mohutným zosuvom zo svahu Motrogonu a Jedlinky. V 80. rokoch 19. storočia bolo upravené vybudovaním priehradného múra. Jazero má hĺbku 25 m. Práve hrádzou, ktorú dala postaviť grófka Wanderbildtová, vtedajšia majiteľka okolitých lesov, sa zvýšením hladiny takmer o tri metre zväčšila plocha jazera z pôvodných necelých 8 ha na súčasných 13,8 ha. Vodné organizmy žijúce v ňom: pstruh potočný, pstruh dúhový, čerebľa pestrá, slíž severný. V okolí jazera sú zachované cenné rastlinné a živočíšne spoločenstvá typické pre východoslovenské vyvreliny s pestrým zložením lesných porastov a bohatou avifaunou. Je súčasťou prírodnej rezervácie Vihorlatský prales (pozri samostatné heslo).

Kaštielik Morské oko. Poľovnícky zámoček, ktorý dala pri juhozápadnom brehu Morského oka vo Vihorlatských vrchoch v roku 1924 postaviť grófka amerického pôvodu Gladys Vanderbilt-Széchenyi, majiteľka okolitých lesov do roku 1945, aby sa jej dcéra mohla liečiť v prírodnom prostredí jazera. Dnes tento osemľôžkový objekt Lesov SR, š. p., slúži ako reprezentačná lesnícka chata, ktorú môže využívať aj verejnosť.

Drevienka v doline Okny. Nad Remetskými Hámrami južne od Morského oka v doline Okny zväžala od roku 1894 drevo do pily „železnička“ s drevenými koľajnicami. Jej vozíky ťahali konské záprahy. V roku 1925 ju nahradila parná úzkokoľajná lesná železnica s niekoľkými odbočkami, ktoré sprístupňovali doliny vedľajších potokov. Lesná železnica bola zrušená v roku 1973 a jej nahradená asfaltovou cestou, tvoriacou dnes hlavnú prístupovú spojnicu, turistickú trasu i náučný chodník z Remetských Hámrov k Morskému oku. Na konci obce je vystavený rušeň parnej úzkokoľajky.

Prírodná rezervácia Vihorlatský prales. Rozľahlé chránené územie vyhlásené nariadením vlády SR v roku 2020 v najvyšších častiach Vihorlatských vrchov zhruba medzi vrchmi Vihorlat a Sninský kameň na ochranu prirodzených procesov a prirodzeného vývoja prírodných spoločenstiev biotopov európskeho významu (Ls5.1 Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy (9130), Ls5.2 Kyslomilné bukové lesy (9110), Ls5.3 Javorovo-bukové horské lesy (9140), Ls4 Lipovo-javorové sutinové lesy (9180), Sk2 Silikátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou (8220), Ra1 Aktívne vrchoviská (7110) a Ra3 Prechodné rašeliniská a trasoviská (7140)), biotopov druhov európskeho významu (fuzáč alpský (*Rosalia alpina*), bystruška potočná (*Carabus variolosus*), kunka žltobruchá (*Bombina variegata*), mlok hrebenatý (*Triturus cristatus*), mlok karpatský (*Triturus montandoni*), vlk dravý (*Canis lupus*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), medveď hnedý (*Ursus arctos*), netopier brvitý (*Myotis emarginatus*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier veľký (*Nyctalus asiopterus*), uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*)), biotopov druhov národného významu (fuzáč červenokrký (*Strangalia thoracica*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), užovka stromová (*Elaphe longissima*), vretenica severná (*Vipera berus*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*), mačka divá (*Felis silvestris*)), biotopov vtákov (bocian čierny (*Ciconia nigra*), sova dlhochvostá (*Strix uralensis*), orol krikľavý (*Aquila pomarina*), hadiar krátkoprstý (*Circaetus gallicus*), ďateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*)). Územie rezervácie sa čiastočne kryje z územia európskeho významu Morské oko a Vihorlat a chráneným vtáčím územím Vihorlatské vrchy (obe sú súčasťou sústavy Natura 2000). Rezervácia je jedným z 94 areálov sústavy (lokality) Svetového prírodného dedičstva UNESCO so spoločným názvom „Staré bukové lesy a bukové pralesy Karpát a iných regiónov Európy“ ležiacich v 18 európskych krajinách (stav v roku 2021), ktorá sa vyvinula z pôvodnej UNESCO-lokality „Karpatské bukové pralesy“, zapísanej do zoznamu svetového prírodného dedičstva v roku 2007, pričom Vihorlatský prales bol jedným z jej 10 areálov z územia slovensko-ukrajinských Karpát.

Chránená krajinná oblasť (CHKO) Vihorlat. Chránené územie vyhlásené v roku 1973 v strednej časti Vihorlatských vrchov, pohoria sopečného pôvodu, ktoré dosahuje výšku 1 076 m n. m. (vrch Vihorlat). Patrí medzi najlesnatejšie pohoria Slovenska - 90 % jeho územia zaberajú lesné ekosystémy, predovšetkým bukové a jedľovo-bukové, kde hlavnú drevinu predstavuje buk lesný (*Fagus sylvatica*). Miestami, najmä pozdĺž hlavného chrbta pohoria, sú lesy človekom narušené len minimálne a majú charakter prírodných lesov s pralesovou štruktúrou a tvoria prírodnú rezerváciu Vihorlatský prales. Viac ako storočné buky môžu dosahovať aj 40metrovú výšku. Severne od Malého Morského oka v oblasti vrchu Jedlinky je významná lokalita výskytu pôvodnej jedle bielej (*Abies alba*) a smreka obyčajného (*Picea abies*) v tomto pohorí. Sporadicky sú tu kyslomilné bukové a lipovo-javorové sutinové lesy. Na území CHKO sú dve územia európskeho významu (Morské oko a Vihorlat) a celá je súčasťou chráneného vtáčieho územia Vihorlatské vrchy (obe kategórie tvoria sústavu Natura 2000).

Niektoré názvy informačných panelov

1. Základné údaje o Lesníckom náučnom chodníku - Morské oko
2. Život stromu
3. Meter dreva
4. Chránené živočíchy
5. Mokrade
6. Rastliny našich lesov
7. ...
8. ...
9. ...

Panely v teréne nie sú číslované.

Kaštieľ Morské Oko Mansion Morské Oko

Stará pán a najväčšie stávkové kasíno na Slovensku.
 Kasíno Morské Oko bolo otvorené v roku 1912 v prostredí prírody, ktorá je súčasťou Slovenského národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko.

Stará pán a najväčšie stávkové kasíno na Slovensku.
 Kasíno Morské Oko bolo otvorené v roku 1912 v prostredí prírody, ktorá je súčasťou Slovenského národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko.

Stará pán a najväčšie stávkové kasíno na Slovensku.
 Kasíno Morské Oko bolo otvorené v roku 1912 v prostredí prírody, ktorá je súčasťou Slovenského národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko.

Stará pán a najväčšie stávkové kasíno na Slovensku.
 Kasíno Morské Oko bolo otvorené v roku 1912 v prostredí prírody, ktorá je súčasťou Slovenského národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko. Kasíno bolo otvorené na brehu jazera Morské Oko, ktoré je súčasťou národného parku Morské Oko.

